

Rīgā, DATUMS SKATĀMS DOKUMENTA PARAKSTA LAIKA ZĪMOGĀ

Nr. 02-08.1/2023/5008

Uz 10.03.2023. Nr. 142.1.9/17-7-14/23

Saeimas Ilgtspējīgas attīstības komisijai
Ekonomikas ministrijai
Finanšu ministrijai
Klimata un enerģētikas ministrijai
AS "Attīstības finanšu institūcija Altum"
AS "Latvenergo"

Par plānu konkurētspējīgas kredītpolitikas
nodrošināšanai Latvijā

A. god. U. Mitrevica kungs!

Latvijas Banka saņēmusi Saeimas Ilgtspējīgas attīstības komisijas aicinājumu kopā ar Finanšu un Ekonomikas ministriju, kā arī AS "Attīstības finanšu institūcija Altum", sagatavot un saskaņot piedāvājumu, kā Latvijā veicināt konkurenci banku sektorā, risināt kapitāla nepietiekamības problēmas Latvijas uzņēmumiem un veicināt konkurētspējīgas kredītpolitikas attīstību.

Latvijas Banka jau vairākus gadus sarunās ar bankām uzstājīgi aktualizē kreditēšanu, jo redz gan nepieciešamību, gan iespēju bankām, īpaši lielajām un tirgū dominējošajām bankām, sniegt lielāku pienesumu Latvijas ekonomikai. Tāpat Jūsu aicinājumam saturiski līdzīga virziena diskusija šī gada janvārī notikusi ar Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas locekļiem.

Latvijas Bankas veiktā kreditēšanas problēmu izpēte, tostarp salīdzinot ar Lietuvu un Igauniju

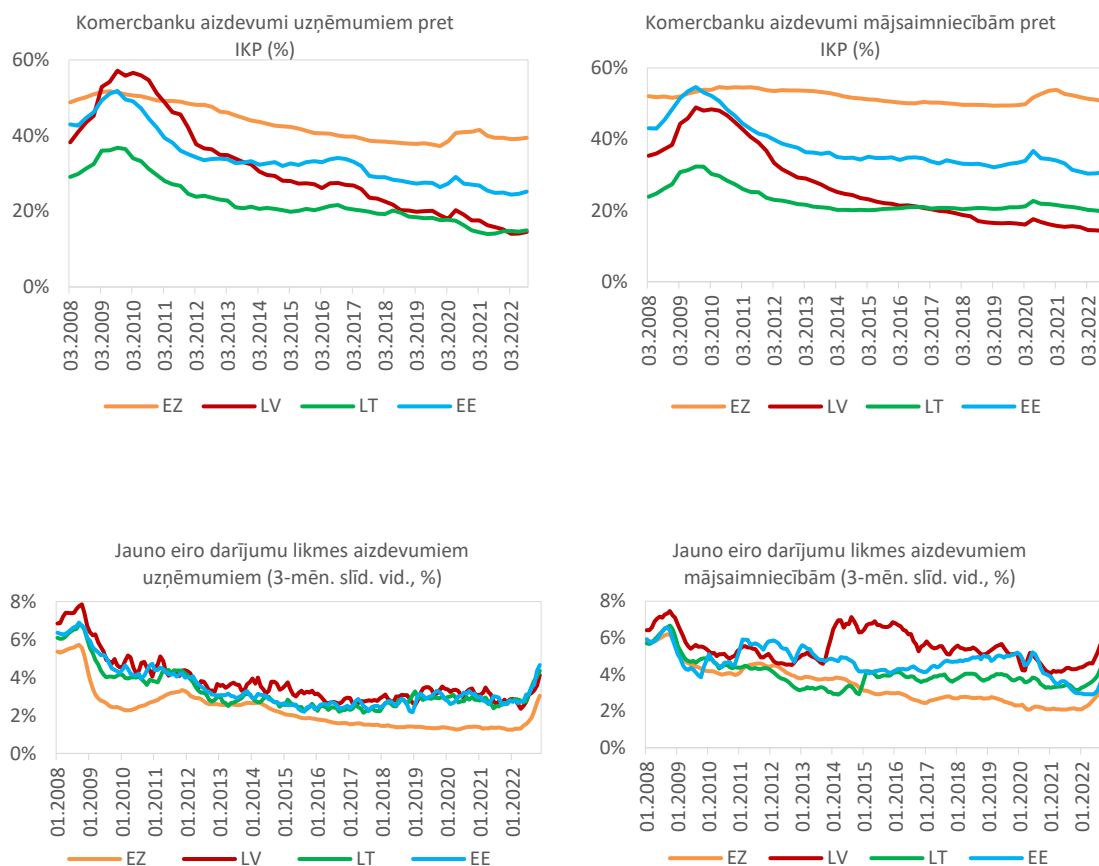
1. Situācijas apraksts

Iekšzemes kreditēšanas (it īpaši uzņēmumu kreditēšanas) apjoms Latvijā ir nepietiekams un būtiski atpaliek no kaimiņvalstīm (skat. 1. attēlu). **Latvijas Banka to ir ilgstoši norādījusi**, t.sk. ikgadējos "Finanšu stabilitātes pārskatos"¹, kā vienu no būtiskākajām sistēmiska līmeņa nepilnībām un aicinājusi novērst strukturālos faktorus, kuru ietekmē izveidojusies kūtra investīciju un kreditēšanas vide.

Komercbanku kredīti ir nozīmīga veselīgas ekonomikas sastāvdaļa – tas ir svarīgs finansējuma avots uzņēmumiem jaunu biznesa ideju un investīciju realizēšanai, kam ne

¹ Kā nesenākos ziņojumus lūdzu skatīt [Finanšu stabilitātes pārskats 2022 \(latvijasbanka.lv\)](#); [Finanšu stabilitātes pārskats 2021 \(latvijasbanka.lv\)](#); [Procentu likmes Baltijā \(makroekonomika.lv\)](#)

vienmēr pietiek ar pašu līdzekļiem. Saskaņā ar Latvijas Bankas aprēķiniem gausākas līdzekļu piesaistes dēļ pēdējās desmitgades laikā ievērojami palēninājusies uzņēmumu investīciju aktivitāte un tādējādi arī ekonomiskās izaugsmes temps². Tas ir veicinājis Latvijas ekonomisko atpalicību no Lietuvas un Igaunijas, kā arī bremsējis konvergenci uz Eiropas Savienības (ES) vidējo ienākumu līmeni.

1. attēls. Kreditēšana un procentu likmes Baltijā (LV – Latvija, LT – Lietuva, EE – Igaunija) un Eiro zonā (EZ)

Latvijas atpalikšana no kaimiņiem pēc 2008.–2009. gada krīzes ir daļēji skaidrojama ar to, ka šī krīze Latvijā bija ilgstošāka un dziļāka (jo tautsaimniecības attīstības nelīdzsvarotība un strukturālās problēmas pirms tās Latvijā bija lielākas). Šīs krīzes sekas ilgstoši ietekmējušas gan komercbanku kreditēšanas procesā izmantojamos riska novērtēšanas modeļus un attiecīgi arī kredītu cenu, gan komersantu un iedzīvotāju gatavību uzņemties parādsaistības. Tomēr kopš finanšu krīzes pagājuši jau teju 15 gadi un arī makroekonomiskā situācija valstī ir ievērojami uzlabojusies. Latvijas tautsaimniecībā pašlaik nav liecību par būtisku attīstības nelīdzsvarotību, valsts finanses ir stabilas, finansiālo drošību stiprina dalība eiro zonā, noturība pret negatīviem riskiem ir laba. Līdz ar to, pretstatā 2008.–2009. gada finanšu krīzes laikam, pandēmijas un energoresursu cenu krīzes laikā komercbanku aktīvu kvalitāte būtiski nav pasliktinājusies. To ir sekmējusi arī valsts ar atbalsta pasākumiem, tostarp veicinot arī komercbanku klientu finanšu noturību, ko var novērot komercbanku finanšu rādītājos – neskatoties uz krīžu izaicinājumiem, to peļņas rādītāji ir auguši.

² [Makroekonomisko norišu pārskats septembris 2021 \(makroekonomika.lv\)](https://makroekonomika.lv/makroekonomisko-norisu-parskats-septembris-2021)

Meklējot skaidrojumu, kādēļ Latvijā kreditēšana atpaliek no Baltijas kaimiņiem, jāanalizē, vai un kā Latvijā no Igaunijas un Lietuvas atšķiras: 1) investīciju un uzņēmējdarbības vide; 2) uzņēmumu spēja un vēlme investēt un aizņemties; 3) komercbanku kreditēšanas un citu finansēšanas pakalpojumu piedāvājuma faktori, kas nosaka finansējuma pieejamību un cenu; 4) komercbanku sektora regulējums.

2. Investīciju un uzņēmējdarbības vide

Latvijas Bankas ieskatā lēno kreditēšanu nosaka gan pieprasījuma, gan piedāvājuma faktori. Ilgstoši uzkrājoties un summējoties strukturālajām nepilnībām vairākās jomās³, Latvijā ir izveidojusies vide, kurā uzņēmumiem ir grūtāk veikt uzņēmējdarbību un investēt, kas attiecīgi mazina gan kredītu pieprasījumu, gan ietekmē finansējuma piedāvājuma nosacījumus. Ikgadējos "Finanšu stabilitātes pārskatos" Latvijas Banka ir norādījusi, ka tās ir nepilnības:

- prognozējamās un drošās uzņēmējdarbības vides veidošanā;
- tiesību aizsardzības sistēmā;
- valsts pārvaldē, tostarp valsts iestāžu, dienestu un pašvaldību iestāžu kapacitātē, lemtspējā (atkarības no politiskās ietekmes dēļ), sadrumstalotībā un sadarbībā (gan savstarpējā, gan ar privāto sektoru), valsts uzņēmumu pārvaldībā;
- ēnu ekonomikas un korupcijas novēršanā;
- privāto uzņēmumu pārvaldībā;
- būvniecības nozares attīstībā;
- darbaspēka tirgus regulējumā, tostarp attiecībā uz ārvalstu darbaspēka piesaisti;
- ieguldījumos cilvēkkapitālā, tostarp izglītības sistēmā, veselības aizsardzībā, demogrāfijas uzlabošanā;
- ieguldījumos infrastruktūrā, izpētē un attīstībā;
- ilgtspējības mērķu izpratnē un skaidras, valsts interesēs veidotas ilgtspējības politikas noteikšanā un īstenošanā;
- kapitāla tirgus attīstībā.

Neprognozējamās pārmaiņas regulējumā, tostarp nozarēm specifiskās prasībās, kā arī lēmumu nepieņemšana un neskaidrība par valsts un pašvaldību nostāju⁴ būtiski apgrūtina ilgtermiņa plānošanu, rada papildu izdevumus un liek atlikt investīciju lēmumus arī privātajam sektoram. Valsts pārvaldes institūciju lemtspēju un kapacitāti vājina to sadrumstalotība un nepietiekamā savstarpējā sadarbība⁵. Šaurās un/vai īstermiņa interesēs, nevis uz vispusīgām un stratēģiskām sabiedrības un valsts interesēm balstīts skatījums ir būtisks traucēklis tādai lēmumu pieņemšanai, kas jaudīgāk un ilgtspējīgāk virzītu valsts attīstību un veidotu drošāku vidi. Jāmin arī investoru jau ilgstoši paustās bažas par investīciju tiesisko aizsardzību un tiesu darbību Latvijā⁶.

Kreditēšanas un investīciju aspektā būtu uzsverama būvniecības nozares attīstības problemātika. Latvijā būvniecība, tajā skaitā jaunu mājokļu būvniecība (īpaši reģionos), ilgstoši un ievērojami atpaliek no Lietuvas un Igaunijas būvniecības tempa⁷.

Lēno būvniecību Latvijā ietekmē:

³ [Finanšu stabilitātes pārskats 2022 \(latvijasbanka.lv\)](https://www.ficil.lv/position-papers/ficil-position-paper-on-public-sector-reform-2022/); [Finanšu stabilitātes pārskats 2021 \(latvijasbanka.lv\)](https://www.ficil.lv/position-papers/ficil-position-paper-on-public-sector-reform-2021/)

⁴ Piemēram, klimata politikas jomā, darbaspēka piesaistē, būvniecības regulējumā, Rīgā – attiecībā uz teritoriālās attīstības plānu.

⁵ <https://www.ficil.lv/position-papers/ficil-position-paper-on-public-sector-reform-2022/>

⁶ <https://www.ficil.lv/position-papers/ficil-position-paper-on-court-efficiency-fair-competition-and-investment-protection-2022/>

⁷ Sk. [Finanšu stabilitātes pārskats 2022 \(latvijasbanka.lv\)](https://www.ficil.lv/position-papers/ficil-position-paper-on-public-sector-reform-2022/).

- nepilnības valsts investīciju plānošanā un koordinēšanā ministriju starpā, trūkst vienkopus apkopotas un publiski viegli pieejamas informācijas par plānotajām investīcijām, kas atvieglotu plānošanu būvniekiem, kā arī nemērķtiecīgi un vāji īstenots mājokļu renovācijas un siltināšanas process⁸;
- birokrātija, sarežģīta un neatsaucīga sadarbība ar pašvaldībām un inženierkomunikāciju turētājiem. Saskaņā ar nekustamo īpašumu attīstītāju novērojumiem Rīgā būvniecības dokumentācijas saskaņošanas laiks ir būtiski ilgāks un neskaidrība par projektu saskaņošanu ir daudz augstāka nekā Tallinā un Viļņā;
- gausa galvaspilsētas un lielāko pilsētu attīstība. Rīgas attīstība tās ilgstošo un nozīmīgo pārvaldības trūkumu dēļ būtiski atpaliek no Tallinas un Viļņas gan ekonomikas izaugsmes, gan infrastruktūras attīstības, gan dzīves kvalitātes un iedzīvotāju skaita pārmaiņu ziņā⁹. Latvijā reģionālie centri ir mazāk attīstīti nekā, piemēram, Lietuvā;
- ilgstoši zems investīciju apmērs nozarē;
- darbaspēka trūkums (kaimiņvalstīs ir vienkāršāka viesstrādnieku piesaiste);
- korupcija un godīgas konkurences trūkums;
- vietējā kapitāla attīstītāju trūkums (daļēji izriet no augstāk minētā punkta);
- ēnu ekonomika, kas kropļo konkurenci nozarē un iegrožo pieprasījumu pēc mājokļiem (t.i., mājāsaimniecību spēju kvalificēties aizdevumam);
- zemāka pirkjspēja nekā kaimiņvalstīs, augstāka valsts nodeva par īpašuma tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā, neskaidrība par nekustamā īpašuma nodokli pēc kadastra vērtību atsaldēšanas, lielāka atturība uzņemties mājokļu kredīta saistības, kā arī nedaudz augstāka mājokļu kredītu likme.

Saskaņā ar Eiropas Investīciju bankas ikgadējās Centrālās un Austrumeiropas valstu uzņēmēju aptaujas par ilgtermiņa šķēršļiem investīcijām rezultātiem¹⁰ Latvijas uzņēmēji vērtē investīciju vidi kritiskāk nekā Lietuvas un Igaunijas uzņēmēji visos aptaujātajos parametros: 1) uzņēmējdarbības vides prognozējamība (Latvijā minēts kā pats svarīgākais ilgtermiņa šķērslis investīcijām un daudz lielākā mērā nekā kaimiņvalstīs); 2) energoresursu cenas¹¹; 3) darbaspēka pieejamība¹²; 4) uzņēmējdarbības vides un darbaspēka tirgus regulējums; 5) finansējuma pieejamība; 6) pieprasījums; 7) transporta un digitālā infrastruktūras (tās ir vairāk nekā divas reizes lielāks šķērslis investīcijām nekā Lietuvā un Igaunijā).

3. Uzņēmumu spēja un vēlme investēt un aizņemties

Atbilstoši Eiropas Investīciju bankas aptaujas rezultātiem finanšu ierobežojumi Latvijas uzņēmumus skar daudz lielākā mērā nekā uzņēmumus vidēji ES¹³ un Igaunijā, taču līdzīgā pakāpē kā Lietuvā. Savukārt 30% aptaujāto Latvijas uzņēmumu atzinuši, ka veiktais investīciju apjoms bijis nepietiekams (ES vidēji – 14%). Vienlaikus dažādās

⁸ Sk. "[Risinājumi stindzinoši augstiem siltuma tarifiem – šoziem dalīs zivis, bet turpmāk steidzami jālabo makšķeres](#)" | Raksti | Makroekonomika; [Finanšu stabilitātes pārskats 2022 \(latvijasbanka.lv\)](#).

⁹ Sk. Latvijas Bankas analītisko rakstu sēriju par Rīgu (www.makroekonomika.lv).

¹⁰ [EIB Investment Survey Country Overview 2022: CESEE](#)

¹¹ Latvijā to kā šķērslis min 92% uzņēmumu, kamēr Lietuvā un Igaunijā, kur veiktas apjomīgākas investīcijas enerģētikā, energoresursu cenas par šķērslis min tikai 71% uzņēmēju.

¹² Atbilstoša darbaspēka pieejamība ir būtisks ierobežojums investīcijām arī Lietuvā un Igaunijā, taču saskaņā ar uzņēmēju vērtējumu mazākā mērā nekā Latvijā, kur ir sarežģītāk piesaistīt darbaspēku. Darbaspēka pieejamība skar plašu neatrisinātu jautājumu loku ne tikai attiecībā uz darba tirgus regulējumu, bet arī pasākumus, kas ietekmē cilvēkkapitālu – investīcijas izglītībā, sabiedrības veselībā, demogrāfijas uzlabošanā, nevienlīdzības mazināšanā, iekļaujošā sabiedrībā u.c.

¹³ 15.6% aptaujāto uzņēmumu Latvijā iepretim 6.2% aptaujāto uzņēmumu vidēji ES, 8.5% Igaunijā un 16.5% Lietuvā ([EIB Investment Survey Country Overview 2022: CESEE](#)).

aptauļās pietiekami liela daļa uzņēmumu norāda, ka tie nemaz neplāno investēt un/vai meklēt ārējo finansējumu. Iespējams, ka vājo kreditēšanas aktivitāti daļēji skaidro uzņēmumu piesardzība, daļēji – uzņēmējdarbības vides apstākļi, un daļēji – uzņēmumu pašu nevēlēšanās kļūt caurspīdīgākiem un iziet no ēnu ekonomikas. Eiropas Komisijas ikgadējā aptaujā par finansējuma pieejamību uzņēmumiem Latvijas uzņēmēji vairāk nekā pārējo ES valstu uzņēmēji kā iemeslu finansējuma nepiesaistīšanai minējuši nevēlēšanos nodot kontroli pār uzņēmumu¹⁴.

Komercbanku vērtējumā uzņēmumu spēja kvalificēties banku finansējumam caurmērā ir nepietiekama, ņemot vērā to finansiālos rādītājus¹⁵, salīdzinoši augsto iesaisti ēnu ekonomikā un trūkumus korporatīvajā pārvaldībā.

Latvijas uzņēmumu kapitalizācija ilgstoši ir bijusi nepietiekama, un tā ir vājāka nekā Igaunijā un caurmērā ES, taču spēcīgāka nekā Lietuvā¹⁶. Pēdējo piecu gadu laikā Latvijas uzņēmumu kapitalizācija un finanšu veselība kopumā ir uzlabojusies, ko cita starpā ietekmējušas arī pārmaiņas uzņēmumu ienākumu nodokļa regulējumā. Līdz ar to, uzņēmumu finansiālajai veselībai uzlabojoties, būtu sagaidāms, ka arī kreditēšanas apjomi pieaugs un cena samazināsies. Lai gan 2021. gadā kredītu procentu likmes lielajiem uzņēmumiem mazinājās, tomēr tās joprojām bija augstākas nekā kaimiņvalstīs. Arī kreditēšanas apjomi turpināja atpalikt no tām.

Komercbankas jau ilgstoši norāda, ka Latvijā kreditējamo juridisko un fizisko personu loku sašaurina to atrašanās ēnu ekonomikā¹⁷. Turklāt kredītiestāžu pieredze liecina, ka būtiskai Latvijas uzņēmumu daļai raksturīga negodprātīga saistību izpildes kultūra.

4. Banku kreditēšanas un citu finansēšanas pakalpojumu piedāvājuma faktori, kas nosaka finansējuma pieejamību un cenu

Saskaņā ar aptaujām¹⁸ Latvijas uzņēmumus attiecībā uz finansējuma pieejamību visvairāk neapmierina nodrošinājuma prasības (Latvijas aizņēmēji vairāk nekā citu ES valstu uzņēmumi šo min kā visbūtiskāko finansējuma ierobežojumu) un finansējuma cena. Tāpat uzņēmumi Latvijā (un arī Lietuvā) krietni biežāk nekā vidēji ES saskārušies ar kredītu pieteikumu noraidījumu bankās¹⁹.

Latvijas Bankas pētījums rāda, ka Latvijas un pārējo Baltijas valstu uzņēmumu kredītu procentu likmes ir starp augstākajām eiro zonā, ko nespēj izskaidrot tradicionālie procentu likmes ietekmējošie faktori²⁰. Pētījumā secināts, ka kredītrisks nav svarīgākais faktors, kas nosaka kredīta procentu likmi.

¹⁴ SAFE Analytical_Report 2022.pdf (europa.eu)

¹⁵ Piemēram, pašu kapitāla, apgrozījuma, peļņas rādītāji.

¹⁶ Saskaņā ar ECB datiem 2022. gada 3. ceturksnī nefinanšu uzņēmumu kopējā parāda un pašu kapitāla attiecība Igaunijā bija 0.62, Latvijā 0.71, bet Lietuvā 0.74, savukārt uzņēmumu pašu kapitāla un IKP attiecība – attiecīgi 176%, 98% un 96%. 2017. gada beigās nefinanšu uzņēmumu kopējā parāda un pašu kapitāla attiecība Igaunijā bija 0.63, Latvijā 0.91, bet Lietuvā 0.76, savukārt uzņēmumu pašu kapitāla un IKP attiecība – attiecīgi 190%, 98% un 96%.

¹⁷ 2021. gadā Latvijā ēnu ekonomikas īpatsvars bija 26.6%, Igaunijā – 19%, Lietuvā 23.1%. <https://lvportals.lv/norises/347365-enu-ekonomika-baltijas-valstis-sse-riga-enu-ekonomikas-indeksa-rezultati-2022>

¹⁸ https://www.eib.org/attachments/lucalli/20220265_eibis_2022_cesee_en.pdf; https://single-market-economy.ec.europa.eu/system/files/2023-01/SAFE%20Analytical_Report%202022.pdf

¹⁹ Piemēram, https://single-market-economy.ec.europa.eu/system/files/2023-01/SAFE%20Analytical_Report%202022.pdf

²⁰ Sk. <https://www.makroekonomika.lv/procentu-likmes-baltija-un-citviet-eiro-zona-meklejojot-faktorus-kas-nosaka-atskiribas>.

Te svarīgi uzsvērt, ka Baltijas valstīs un it īpaši Latvijā novērojamas arī piedāvājuma puses problēmas. Kreditēšanas tirgū pastāv augsta segmentācija. Īpaši mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) kreditēšanas segmentā ir nepietiekama konkurence, un tas arī ir viens no faktoriem, kas ietekmē kredītu nosacījumus (piemēram, kredītu termiņus, cenas, nodrošinājuma prasības). MVU kreditēšanas piedāvājuma stimulēšanā viens no risinājumiem būtu konkurences stiprināšana, piesaistot jaunu, uz uzņēmējdarbības kreditēšanu orientētu tirgus dalībnieku. Igaunijā un Lietuvā vietējā kapitāla banku kredītportfelis veido attiecīgi 18.8% un 4.4% no iekšzemes kopprodukta (IKP) pretstatā Latvijas 3.2% no IKP.

Svarīgi attīstīt alternatīvo finansējumu un kapitāla tirgu. Salīdzinājumā ar kaimiņvalstīm Latvijā ir mazāk attīstīta alternatīvā finansējuma piesaiste uzņēmumiem. Alternatīvā finansējuma pieejamība nepieciešama finansēšanas iespēju dažādošanai, jo ne vienmēr komercbanku kredīts ir atbilstošākais finansējuma veids konkrētajam uzņēmumam un tā specifiskajām vajadzībām. Nepieciešams turpināt īstenot mērķētas finanšu atbalsta programmas uzņēmējiem tur, kur ir konstatētas tirgus nepilnības.

5. Komercbanku sektora regulējums

Dominējošie kreditētāji visās trīs Baltijas valstīs lielākoties neatšķiras, un Vienotā uzraudzības mehānisma ietvaros tos uzrauga tā pati mikrouzraudzības iestāde (Eiropas Centrālā banka) pēc vienotas pieejas.

Komercbanku sektora regulējums visās trīs Baltijas valstīs ir ieviests bez būtiskām atkāpēm no attiecīgajiem ES līmeņa tiesību aktiem un atšķirības (piemēram, augstāka riska pakāpe komerciālā nekustamā īpašuma kreditēšanai – kas ir piemērojama tikai komercbankām, kas neizmanto iekšējos risku novērtēšanas modeļus, un tiek ikgadēji pārskatīta, ņemot vērā attiecīgo zaudējumu pieredzi, tirgus attīstības tendences, kā arī finanšu stabilitātes apsvērumus) ir minimālas, un tām nav būtiskas ietekmes uz kopējo iekšzemes kreditēšanas apjomu.

Makrouzraudzības jomā, kas ir nacionālā kompetencē, jāmin, ka Lietuvā un Igaunijā kapitāla prasības ir pat stingrākas nekā Latvijā – abās valstīs papildu mikrouzraudzības prasībām ir noteiktas arī pretcikliskās kapitāla rezervju prasības un Lietuvā – arī sektorālā sistēmiskā riska rezervju prasība riska darījumiem ar mājsaimecībām, kas segti ar nekustamo īpašumu. Papildu prasības noteiktas, tajā skaitā ievērojot augstākus kreditēšanas pieauguma tempus šajās valstīs, un tās ietekmē arī kredītu cenu.

Latvijas Bankas darbība un kompetence

Vienlaikus Latvijas Banka vērš Saeimas Ilgtspējīgas attīstības komisijas uzmanību, ka vadošā valsts pārvaldes iestāde finanšu nozarē, kurai jāizstrādā finanšu politika, kā arī jāorganizē un jākoordinē finanšu politikas īstenošana, ir Finanšu ministrija. Minētās politikas apakšnozare tostarp ir finanšu tirgus politika. Attiecīgi tiesību akts, kurš nosaka finanšu tirgus politikas mērķus un pasākumus finanšu sektora attīstībai vidējā termiņā, ir Finanšu sektora attīstības plāns.²¹ Latvijas Banka vērš Saeimas komisijas uzmanību, ka līdztekus citiem sadarbības partneriem tā ir piedalījusies minētā plāna pilnveidē un liela daļa vēstulē minēto nepilnību un to risināšanas pasākumu rīcības virzieni jau ir fiksēti šajā plānā,²² kā arī citos valsts politikas plānošanas dokumentos. Latvijas Bankas ieskatā

²¹ [Par Finanšu sektora attīstības plānu 2022.–2023. gadam \(likumi.lv\)](#)

²² [Par Finanšu sektora attīstības plānu 2022.–2023. gadam \(likumi.lv\)](#)

svarīgi ir šajos politikas plānošanas dokumentos ietvertos pasākumus nekavējoties īstenot.

Lai precizētu ietvaru sadarbībai ar Saeimas komisiju, Latvijas Banka akcentē likumā noteikto neatkarību – gan institucionālo, gan funkcionālo – savu lēmumu pieņemšanā un to īstenošanā.²³ Likums aizliedz Latvijas Bankai, Latvijas Bankas padomes locekļiem un Latvijas Bankas padomes izveidoto komiteju locekļiem, īstenojot tiesību aktos piešķirtās pilnvaras un veicot uzticētos uzdevumus un pienākumus, lūgt un pieņemt norādījumus no valdības vai no kādas citas struktūras.²⁴ Šī centrālās bankas neatkarība Eiropas Savienībā ir aprobēta kategorija, kas izpaužas kā funkcionālā, institucionālā, personiskā un finansiālā neatkarība un ir ieviesta likuma līmenī.²⁵ Minētais neliedz Latvijas Bankai sadarboties un uzturēt dialogu ar valsts un sabiedrības pārstāvjiem, ja vien šāda sadarbība neietekmē Latvijas Bankas neatkarību un aizsargājamās informācijas apriti.²⁶ Tādējādi Latvijas Banka savā darbībā ievēro šo principu un neizstrādā ministriju kompetences jomās esošos politikas dokumentus, kā arī nesniedz ministrijām un citām valsts pārvaldes iestādēm norādījumus, taču jāuzsver, ka likums paredz Latvijas Bankai tiesības konsultēt Saeimu un Ministru kabinetu monetārās politikas jautājumos un citos ar Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu saistītos jautājumos.²⁷

Vienlaikus Latvijas Banka atzīmē, ka tās uzdevums ir finanšu tirgus un tā dalībnieku darbības regulēšana un uzraudzība, taču minētais neaptver politikas izstrādi. Sīkāk izvērsot, paskaidrojams, ka finanšu tirgus un tā dalībnieku darbības regulēšana un uzraudzība vērtējama Latvijas Bankas likuma ietvarā.²⁸ Aspekti, kuros balstīta minētā uzdevuma izpilde:

- 1) sabiedrības intereses, veicinot ieguldītāju, noguldītāju un apdrošināto personu interešu aizsardzību,
- 2) finanšu tirgus ilgtspējīga attīstība un stabilitāte,
- 3) noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršana, kā arī starptautisko un nacionālo sankciju piemērošana.

Attiecīgi Latvijas Bankai finanšu tirgus un tā dalībnieku darbības regulēšanas un uzraudzības jomā ir pienākums laikus identificēt esošos un iespējamos riskus un to iespējamo ietekmi, lai riskus un to ietekmi samazinātu vai novērstu.

Ievērojot minēto, Latvijas Banka apliecina Jūsu vadītās Saeimas Ilgtspējīgas attīstības komisijai gatavību arī turpmāk sadarboties atbilstoši tiesību aktos noteiktajam un veicināt Latvijas sabiedrības labklājību un tautsaimniecības izaugsmi, kā arī Latvijas Banka nodrošinās tās pārstāvju dalību Jūsu vadītās Saeimas komisijas sēdē 2023. gada 10. maijā.

Ar patiesu cieņu

**ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU
ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU**

Latvijas Bankas prezidents

M. Kazāks

²³ Latvijas Bankas likuma 3. panta pirmā daļa.

²⁴ Latvijas Bankas likuma 3. panta otrā daļa un Līguma par Eiropas Savienības darbību 130. pants.

²⁵ Plašāk skat. [Likumprojekta "Latvijas Bankas likums" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojuma \(anotācija\)](#) [12.] punktu. (13. Saeimas likumprojektu reģistra Nr. 983/Lp13.)

²⁶ Piem., ECB 2022. gada jūnija [Konverģences ziņojuma](#) 2.2.3. apakšnodaļa "NCB neatkarība".

²⁷ Latvijas Bankas likuma 5. panta pirmās daļas 16. punkts.

²⁸ Latvijas Bankas likuma 48. pants.

K. Hahelis

Tālrs. 67022553; e-pasta adrese: Kristaps.Hahelis@bank.lv